

Nicolae BUSUIOC

ÎNFIOAREA SUAV-METAFIZICĂ A FIINȚEI

A face un comentariu ca formă de meditație gravă, suferind într-un fel pe marginea ei, presupune o aventură în limitele unei hermeneutici de bună intenție. A scrie despre o carte sau mai multe ale unui autor e o asemenea aventură în care ai senzația că urmărești o ființă intrând nepermis în spațiul ei de rezonanță sufletească și totuși intim. Scuza ar fi că acest „popas” îl faci sub razele soarelui, ce dau o lumină strecurată și vibratorie, precum în poeziile *textuale* ale codrului marelui poet. Trebuie să te reculegi într-o liniște profundă, ca apoi să penetrezi geometria discursului, o faci însă cu bucuria smerită a unei stări de transcendență. Îți construiești mai multe variante mentale, pentru ca cel puțin una dintre ele să corespundă, exegetic vorbind, actului de cunoaștere esențial și de analiză obiectivă a cărții. Lectura este și ea o aventură, care intrigă și fascinează sau dimpotrivă, apelezi la fel de fel de trucuri ca să ajungi mai repede la final, precum în unele filme comice în care nu-ți vine râsul și ieși afară la umbra copacului imperial. Aici observi că frunzele dispar ritualic, ele cad de pe ramuri noaptea, de parcă se sfiesc să le vadă lumea cum trec de la o stare de vegetație plină de vitalitate și de frenezie curgătoare la starea de ușoară trecere în neființa neantului, cu un adânc efect nostalgic. Frunzele mor între razele invizibile ale nopții poate pentru a nu le trezi oamenilor dorința funebră de a se grăbi și ei spre aceeași dispariție, printr-o lipsă a voinței și printr-o alunecare în melancolia fatală. Dar gestul acesta al căderii frunzelor noaptea, discret și neștiut în plutirea ușor-suavă și indiferentă spre pământul aparent ospitalier, reprezintă un suspin consumat și un ultim strigăt de durere, noi rămânând doar cu imperceptibilul foșnet al crengilor intrate în doliu. Ce lecție de tristețe demnă și ce model metafizic de integrare în circuitul vieții fără de capăt! E un alt mister al naturii înscris în gestul magic de maculare existențială, încă însetată de miracolul luminii cerului fabulos. Sau răspunsurile lecturii pot fi atât de criptice încât parcă vin de undeva dintre tainele textului ermetic. Gata însă cu aceste constatări, intru direct sub incidența poeziei Irinei Nechit. Trebuie să-i spun sincer poetului Nicolae Popa că are o soție cel puțin tot atât de talentată ca el, în rigorile termenului care definește fidelitatea propriului har, a aptitudinii creatoare ieșită din comun.

Dacă pornim de la „liniștea aparentă, clasicizantă sub care arde un suflet visător, bovaric, sfîșiat de umbrele și fantomele *vieții de apoi* și ale îngerilor cu aripi frînte” (Mihai Cimpoi), poemele Irinei Nechit concordă cu cele spuse de cunoscutul critic literar, numai că niște detalieri se impun, altfel s-ar rămîne ca într-un apus fastuos, unde ceața alburie distruge cu indulgență orice reflex crepuscular. Cînd scrie:

„Glasul din aer mă cheamă noapte și zi/ mi se arată în vis/ ca untrandafir desfăcut –/ o gură însîngerată care mă strigă/ de după ziduri” (*Ziduri concentrice*), cititorul parcă aude un sunet agonic de orgă, cutremurîndu-și fibra cea mai intimă, ridicîndu-se dincolo de zbaterea efemeră, și încearcă un extaz abstract care transgresează impuritatea efectelor. „O gură însîngerată care mă strigă”, parcă ar fi o bătaie de aripă a neantului percepută în înfiorarea suav-metafizică a ființei dincolo de ființă. Poeta o pornește pe drumul cunoașterii cu volumul *Șarpele mă recunoaște* (1992), „mușcă din fructul oprit” cu jertfa obținerii unei valori emblematice, indicînd și reidentificînd frumusețea pură a femeii. Ajunge apoi la *Cartea rece* (1996), unde subtilitățile poematice rezistă oricărui argument care ar pune în umbră sensibilitatea și acuratețea stilistică. Ea „merge în vîrfurile picioarelor pe stradă”, „imitînd balerinele”, condiționată fiind de existența unor obstacole banale, asistăm aici la un transfer de material (fizic) la imaterial grație poeziei. Sîntem prezenți, de fapt, la o trecere simbolică, de la poetica clipei și notației metaforice la una a duratei și imaginilor mișcate ale realului. „Las în urmă bezmeticul magazin de carne/ bi-i-is! bolborosesc băltoacele/ la unison cu verdele devorator/ al primăverii de care mă îndepărtez/ pășind pe vîrfuri” (*Mersul pe vîrfuri*). Scrie și *Un viitor obosit* (1999), pentru care primește Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova. Între timp, poeta devine și o fină observatoare a fenomenului teatral, semnînd volumul *Godot eliberatorul* (1999), critică de teatru, și *Proiectul unei tragedii* (2001), piesă de teatru. Revenim tot la versuri. Irina Nechit „se joacă” cu poezia senzației imediate, ajunge cu ușurință apoi la desfășurări somptuoase cu alcătuirii sensibile de materie și grație, nu uită însă să insiste „pe obiectul scrisului”, teoretizînd prin prisma metaforicului universul ascuns al textului: „Vei inventa/ scrisul ca o serbare/ vei invita.../ Vei scrie ceva curat/ ceva din care să bem privind/ cum ceruri lunecă pe ape/ și auzind cum bubuie în slăvi/ nimicul” (*Ceva din care să bem*). Iluzia scrisului e mai mult decît o iluzie, e tocmai acel ceva care provoacă o stare a sufletului ce sperie și exaltă în egală măsură.

Remarcăm în versurile Irinei Nechit sensibilitatea care vibrează în fața faptelor de viață, dar și în fața ideilor. Emoția poetică rezultă din înfiorarea cu care ea circumscrie ideile – niște aventuri de ordin etic îmbrăcate în scrierile veșmîntului estetic și stilistic. Este tipul de artă scrisă care va rezista timpului, poeta însăși anunțîndu-și eul liric într-un personaj impunător și demn de o perfectă concordanță cu universul literar românesc.